

การสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟป่า
หมอกควันด้วยการชิงเผาของตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
Enhancing Cooperation and Participation in Integrated Forest Fire and
Haze Mitigation through Prescribed Burning in Sop Tia Subdistrict,
Chom Thong District, Chiang Mai Province

วรวิทย์ จิตต์อารีย์¹ และ สุริยจารัส เตชะตันมินสกุล²
Worawit Jitaree¹ and Suriyajaras Techatunminasakul²

Received: 31 October 2024; Revised: 05 July 2025; Accepted: 13 July 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีสาธารณะในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันในตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานและแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือจากภาคีต่าง ๆ การวิจัยใช้วิธีผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่าง 76 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ภาคราชการ และภาคประชาสังคม จาก 21 หมู่บ้าน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและเวทีสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 33 คน ได้แก่ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่อุทยาน ผู้นำท้องถิ่น และอาสาสมัครไฟป่า การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ ขณะที่การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ระบบการสร้างความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด ครอบคลุมทั้งด้านบริบท นำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของโครงการ ($\bar{X}=4.51$, $S.D.=0.27$) สะท้อนถึงความพร้อมของทรัพยากร การจัดการ และการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง นอกจากนี้ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การบริหารจัดการ การชิงเผา มาตรการป้องกัน ความร่วมมือของเครือข่าย ผลกระทบของไฟป่า นโยบายของรัฐ และการบังคับใช้กฎหมาย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) เท่ากับ 0.87 แสดงว่าตัวแปรเหล่านี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลลัพธ์ได้ถึง 87% ผลการสังเคราะห์ยังเสนอแนวทางการจัดการเชิงบูรณาการที่เหมาะสม โดยเน้นการสร้าง ความเข้าใจร่วมกัน การกำหนดบทบาทของภาคี การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการชิงเผา การบังคับใช้กฎหมายควบคู่กับแรงจูงใจ และการประเมินผล

^{1 2} วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies, Maejo University
Corresponding Author, E-mail: mju6405405023@mju.ac.th

อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นที่ประสบปัญหาในลักษณะเดียวกัน เพื่อยกระดับการจัดการไฟป่าอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

คำสำคัญ: การสร้างความร่วมมือภาคีสาธารณะ; ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน; การทำแนวกันไฟและการชิงเผา

Abstract

This study aimed to evaluate cooperation and participation among public-sector partners in the integrated management of forest fire and haze problems through prescribed burning in Sop Tia Subdistrict, Chom Thong District, Chiang Mai Province. The study also examined factors influencing implementation outcomes and proposed approaches to strengthen multi-sectoral collaboration. A mixed-methods design was employed. The quantitative sample comprised 76 participants, including community leaders, local residents, government officials, and civil society representatives from 21 villages. For the qualitative component, in-depth interviews and focus group discussions were conducted with 33 key informants, including academics, national park officers, local leaders, and forest fire volunteers. Quantitative data were collected using questionnaires, while qualitative data were obtained through interviews and group discussions. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics (mean and standard deviation) and multiple regression analysis, whereas qualitative data were analyzed using content analysis.

The results indicated that the overall cooperation system was rated at the highest level across project context, inputs, processes, and outputs ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.27), reflecting strong readiness in resources, management, and stakeholder engagement. Multiple regression analysis revealed that factors significantly associated with project success included prescribed burning management, preventive measures, network collaboration, impacts of forest fires, government policy, and law enforcement, with a coefficient of determination (R^2) of 0.87, indicating that these factors explained 87% of the variance in outcomes. The synthesis further proposed an integrated management framework emphasizing shared understanding, clearly defined stakeholder roles, the application of supportive technologies for prescribed burning, a balanced approach combining law enforcement with incentives, and continuous monitoring and evaluation. These findings may be applied to other areas

facing similar challenges to enhance participatory and sustainable forest fire management.

Keywords: Public Partnership; Forest Fire and Haze Problems; Firebreaks and Prescribed Burning

บทนำ

ประเทศไทยมีระบบนิเวศแบบป่าร้อนชื้น ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์และหลากหลาย ทั้งพันธุ์พืชและสัตว์ ซึ่งมีความสำคัญต่อการรักษาความสมดุลของธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะในภาคเหนือของประเทศไทยที่มีภูมิประเทศที่หลากหลาย เช่น เทือกเขา ที่ราบระหว่างหุบเขา และที่ราบลุ่มแม่น้ำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงที่ขยายไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ พม่า ลาว เวียดนาม และกัมพูชา พื้นที่เหล่านี้เป็นแหล่งน้ำและทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของทั้งมนุษย์และสัตว์ป่า (Convention on Biological Diversity, 2016) การตั้งถิ่นฐานของประชากรในพื้นที่ภาคเหนือ มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทั้งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมและกลุ่มผู้ที่อพยพเข้ามา ทำให้ประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การขยายตัวของประชากรนี้มีผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น การทำการเกษตรกรรม การตัดไม้ทำลายป่า และการใช้ที่ดินเพื่อการตั้งถิ่นฐาน ซึ่งมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากมาย โดยที่บางครั้งไม่ได้คำนึงถึงความยั่งยืน แม้แต่การพัฒนาเศรษฐกิจและการผลิตที่เพิ่มขึ้น ตามนโยบายการพัฒนาของรัฐบาลในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ยั่งยืน โดยเฉพาะในภาคเหนือ ซึ่งการขยายตัวของเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมทำให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ป่า และการปล่อยสารมลพิษลงสู่สิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ยั่งยืนเหล่านี้ ได้แก่ ปัญหาไฟป่าและหมอกควันที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ และน่าน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและสภาพแวดล้อมโดยรวม (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2567) นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ และปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนจากฝุ่นละออง และมลพิษที่เกิดจากไฟป่าและหมอกควัน

จังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาหมอกควันไฟป่าที่รุนแรงและมีผลกระทบเชิงลึกต่อเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยวและการคมนาคม ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว หากไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ อาจทำให้เกิดผลกระทบที่ยืดเยื้อและไม่สามารถควบคุมได้ในอนาคต ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขปัญหามอกควันไฟป่า จึงกลายเป็นภารกิจสำคัญที่จำเป็นต้องมีการประสานงานจากทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น (สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์, 2563) ในครั้งนี้จังหวัดเชียงใหม่จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการศูนย์บัญชาการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน เพื่อดำเนินการบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้งในระดับท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยคณะกรรมการได้มีบทบาทสำคัญในการวางแผนและการประสานงานต่าง ๆ เพื่อการป้องกันและลดจุดไฟป่าอย่างเป็นระบบ ซึ่งผลจากการดำเนินการในช่วงเวลาที่ผ่านมา ได้แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการลดจุดไฟป่าและลดความรุนแรงของหมอกควันอย่างมีประสิทธิภาพ (Chiang Mai PAO, 2024) ในพื้นที่ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ประสบปัญหาหมอกควันและไฟป่าอย่างรุนแรง การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นท้องถิ่น ท้องถิ่น ป่าไม้ สำนักงานป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ และภาคประชาสังคมในพื้นที่ ได้ผลสำเร็จในการลดจุดไฟป่าอย่างมีนัยสำคัญ โดยข้อมูลจากปี พ.ศ. 2562 – 2564 พบว่า จุดไฟป่าของตำบลนี้เคยเฉลี่ยถึง 395 จุด แต่หลังจากการบูรณาการความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง ทำให้จำนวนจุดไฟป่าลดลงเหลือไม่เกิน 32 จุด (พจนาน พิชิตปัจจา, 2557) การดำเนินการในลักษณะนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งถือเป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดการปัญหาสาธารณะ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และภูมิศาสตร์ ความสำเร็จนี้ไม่เพียงแต่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า แต่ยังเป็นการสร้างต้นแบบในการจัดการปัญหาหมอกควันและไฟป่าที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีปัญหาคล้ายกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน.

ดังนั้น การศึกษาการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการบูรณาการ การแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันในตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จึงมีความสำคัญในแง่ของการเข้าใจและพัฒนาแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน การศึกษาค้นคว้านี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในการบูรณาการทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่าในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินระบบการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีสาธารณะในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันด้วยการชิงเผาของตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการดำเนินการการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีสาธารณะในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันด้วยการชิงเผาของตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีสาธารณะในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันด้วยการชิงเผาของตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวทางการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งรวมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้งเกี่ยวกับการสร้างร่วมมือภาคส่วนต่าง ๆ ในการบูรณาการแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันด้วยการชิงเผาในพื้นที่ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานที่ชัดเจนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมายหลักคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งกับโครงการในหลากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมถึงประชาชนในพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ 1.1 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเน้นผู้เกี่ยวข้องหลักจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น รวมทั้งผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 76 คน ประกอบด้วย 1) ภาคราชการ: นายอำเภอ, ปลัดอำเภอ, เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติออบหลวง และเจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2) ผู้นำท้องถิ่น: นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกเทศบาล และผู้ใหญ่บ้าน 3) ภาคประชาสังคม: ผู้นำชุมชน และตัวแทนเอกชน 4) ประชาชนจาก 21 หมู่บ้านในพื้นที่ 1.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 33 คน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกและจัดเวทีสนทนากลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติออบหลวงและดอยอินทนนท์ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครไฟป่า

2. เครื่องมือการวิจัย การวิจัยนี้จะใช้เครื่องมือที่มีความหลากหลายทั้งในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ และ การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้ง

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือหลัก โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายปิด ครอบคลุม 4 ปัจจัยตาม CIPP Model ได้แก่ 1) Context: บริบทปัญหาและความจำเป็นในการสร้างร่วมมือ 2) Input: ทรัพยากร งบประมาณ และปัจจัยสนับสนุน 3) Process: ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน 4) Product: ผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

การประเมินผลจะใช้ Likert Scale ซึ่งเป็นมาตรวัดที่ใช้บ่อยในการวิจัยสังคม เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญหรือระดับความเห็นด้วยในแต่ละปัจจัย โดยมีคะแนนให้เลือกจาก 5 ระดับ เช่น มากที่สุด (5), มาก (4), ปานกลาง (3), น้อย (2), และน้อยที่สุด (1) โดยมีเกณฑ์คะแนน ดังนี้

ระดับช่วงคะแนน	4.21 - 5.00	แปลว่า เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับช่วงคะแนน	3.41 - 4.20	แปลว่า เห็นด้วยมาก
ระดับช่วงคะแนน	2.61 - 3.40	แปลว่า เห็นด้วยปานกลาง
ระดับช่วงคะแนน	1.81 - 2.60	แปลว่า เห็นด้วยน้อย
ระดับช่วงคะแนน	1.00 - 1.80	แปลว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือดังนี้ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview): เก็บข้อมูลจาก Key Informants เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในบริบทที่เกี่ยวข้อง 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion): จัดเวทีร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ เน้นการถกประเด็นตามกรอบ CIPP Model 3) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis): วิเคราะห์ข้อมูลจากคำสัมภาษณ์และเวทีสนทนาเพื่อระบุประเด็นหลักที่สำคัญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้เริ่มต้นด้วยการประสานงานกับวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ รวมถึงการขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อให้มั่นใจว่าการเก็บข้อมูลเป็นไปตามระเบียบและมีความโปร่งใส หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการวิจัยอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ตอบสามารถเข้าใจได้อย่างครบถ้วน และมีความมั่นใจในการให้ข้อมูลที่ตรงและถูกต้อง หลังจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อป้องกันการสูญหายและรักษาคุณภาพของข้อมูล โดยการจัดระเบียบข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ในขั้นตอนถัดไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

4.1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ 1) ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติพรรณนา (Frequency, Percentage) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เช่น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา โดยการคำนวณความถี่และเปอร์เซ็นต์ เพื่อแสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง 2) ความคิดเห็น ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อประเมินความคิดเห็นในแต่ละปัจจัย เช่น บริบทนำเข้า กระบวนการ ผลิต โดยคำนวณค่าเฉลี่ยเพื่อระบุระดับความคิดเห็น และใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวัดความแตกต่างของความคิดเห็นในกลุ่มตัวอย่าง 3) อิทธิพลเชิงสาเหตุ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เช่น บริบทนำเข้า กระบวนการ และผลิต กับผลลัพธ์ของโครงการ

4.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการ Content Analysis ซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดกลุ่มข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยแยกข้อมูลออกตามตัวแปรที่ศึกษา เช่น ปัจจัยบริบท ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยผลิต เพื่อหาความสัมพันธ์และรูปแบบที่สำคัญในการดำเนินโครงการ ทั้งนี้จะมีการจัดกลุ่มข้อมูลและตีความเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และมีความหมายในบริบทของการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันด้วยการชิงเผาของตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ: ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 61 คน (ร้อยละ 80.3) และเพศหญิง 15 คน (ร้อยละ 19.7), อายุ: กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี จำนวน 62 คน (ร้อยละ 81.6) รองลงมาคืออายุ 60 ปีขึ้นไป 7 คน (ร้อยละ 9.2) และอายุ 26-39 ปี 5 คน (ร้อยละ 6.6), การศึกษา: ส่วนใหญ่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. 26 คน (ร้อยละ 34.2) รองลงมาคือปริญญาตรี 16 คน (ร้อยละ 21.1), ตำแหน่งทางสังคม: ส่วนใหญ่เป็นผู้นำท้องที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 22 คน (ร้อยละ 28.9) รองลงมาคือประชาชนทั่วไป 21 คน (ร้อยละ 27.6) และผู้นำท้องถิ่น 15 คน (ร้อยละ 19.7)

ส่วนที่ 2 ประเมินระบบการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีสาธารณะในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันด้วยการชิงเผาของตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์เชิงสถิติประมวลผลภาพรวมดังนี้

ประเด็น	สถิติวิเคราะห์		ระดับความคิดเห็น
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	
1. ปัจจัยบริบทของโครงการ	4.45	0.26	มากที่สุด
2. ปัจจัยนำเข้าของโครงการ	4.43	0.29	มากที่สุด
3. ปัจจัยกระบวนการของโครงการ	4.49	0.30	มากที่สุด
4. ปัจจัยผลผลิตของโครงการ	4.67	0.38	มากที่สุด
รวม	4.51	0.27	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ประเมินระบบการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีสาธารณะในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันด้วยการชิงเผาของตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

จากผลการประเมินปัจจัยสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีสาธารณะ ในการบูรณาการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ผ่านการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยผลการประเมินสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ปัจจัยบริบทของโครงการ: ค่าเฉลี่ย 4.45, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.26 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ข้อสังเกต: บริบทและสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการดำเนินโครงการเป็นไปในทิศทางที่ดี มีความเหมาะสมต่อการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ 2) ปัจจัยนำเข้าของโครงการ: ค่าเฉลี่ย 4.43, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.29 ระดับความคิดเห็น: มากที่สุด ข้อสังเกต: ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น งบประมาณ บุคลากร และข้อมูลสนับสนุนโครงการมีความเพียงพอและเหมาะสม 3) ปัจจัยกระบวนการของโครงการ: ค่าเฉลี่ย 4.49, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.30 ระดับความคิดเห็น: มากที่สุด ข้อสังเกต: ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานมีความชัดเจน มีการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบจากทุกภาคส่วน 4) ปัจจัยผลผลิตของโครงการ: ค่าเฉลี่ย 4.67, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 ระดับความคิดเห็น: มากที่สุด ข้อสังเกต: ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการเป็นที่พึงพอใจ สามารถแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสรุปผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรวมของความคิดเห็นอยู่ที่

4.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.27 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนว่าโครงการได้รับการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมในระดับสูงทั้งในด้านบริบท การจัดการทรัพยากร กระบวนการ และผลลัพธ์ของการดำเนินงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความสำเร็จของโครงการในภาพรวม

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีสาธารณะในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ การวิเคราะห์ด้วยผ่านเทคนิคการถดถอยพหุคูณแบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Method) ผลการวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนความสำเร็จของโครงการ โดยมีรายละเอียดตามตารางดังนี้

ตัวแปร	Standardized Coefficients Beta	t	Sig.	Collinearity Statistics	
				Tolerance	VIF
(Constant)		0.00	1.00		
มาตรการป้องกัน (Defensive)	0.23	2.40	0.02	0.20	5.08
การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforce)	-0.15	-3.17	0.00	0.86	1.16
การบริหารและการจัดการการชิงเผา (Management)	0.31	3.42	0.00	0.23	4.33
ผลกระทบของไฟป่าและหมอกควัน (Impact)	0.17	3.29	0.00	0.74	1.35
ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายสาธารณะ (Collab)	0.24	4.36	0.00	0.60	1.67
นโยบายของรัฐบาล (Policy)	0.16	2.52	0.01	0.44	2.25

R=0.93, R²=0.87, ANOVA: F=77.68, p-value=0.00

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีสาธารณะในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันด้วยการชิงเผาของตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษานี้พบว่า การสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีสาธารณะในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยสรุปผลการวิจัยจากตารางได้ดังนี้ 1) ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ การตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์ลง พบว่า ค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.16 ถึง 5.08 (น้อยกว่า 10) และค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.86 (มากกว่า 0) ยืนยันว่าตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ลง ทำให้ผลการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือ 2) ผลการวิเคราะห์เชิงสถิติ

ค่า R=0.93 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามสูงถึง 93%

ค่า R²=0.87 แปลว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ 87%

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วย ANOVA: $F=77.68$ และ $p\text{-value}=0.00$ (น้อยกว่า 0.05) แสดงว่าตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) ผลกระทบของตัวแปรอิสระ การพิจารณาค่า Sig.T ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวพบว่า ทุกตัวมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับความเชื่อมั่น 90-95%. โดยเรียงลำดับอิทธิพลเชิงสาเหตุได้ดังนี้ (1) การบริหารจัดการการชิงเผา (Management): ค่าอิทธิพล 0.31 (2) มาตรการป้องกัน (Defensive): ค่าอิทธิพล 0.28 (3) ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย (Collaboration): ค่าอิทธิพล 0.25 (4) ผลกระทบของไฟฟ้าและหมอกควัน (Impact): ค่าอิทธิพล 0.24 (5) นโยบายรัฐบาล (Policy): ค่าอิทธิพล 0.17 (6) การบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement): ค่าอิทธิพล -0.15 สรุปภาพรวมการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการการชิงเผาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จมากที่สุด รองลงมาคือมาตรการป้องกันและความร่วมมือของเครือข่าย นโยบายและการบังคับใช้กฎหมายแม้จะมีผลน้อยกว่า แต่ก็เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีสาธารณะ ในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันผ่านกระบวนการ “ชิงเผา” ในพื้นที่ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ แนวทางดังกล่าวเป็นการบูรณาการความรู้ วิถีชีวิตชุมชน เทคโนโลยี และกลไกการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีแนวทางและกระบวนการที่เหมาะสมดังนี้

1. การสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีสาธารณะ การสร้างความร่วมมือในที่นี้หมายถึง การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสามารถดำเนินการผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ 1.1 การสร้างความเข้าใจร่วมกันและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ คือ 1) การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและเป้าหมายร่วมกัน โดยให้ทุกภาคส่วนเห็นถึงปัญหาและผลกระทบของไฟฟ้าและหมอกควัน 2) การใช้สื่อสารมวลชนและการสื่อสารผ่านผู้นำชุมชนในการเผยแพร่ข้อมูล เช่น ประโยชน์ของการชิงเผาอย่างเป็นระบบ เพื่อลดการเกิดไฟป่ารุนแรง 1.2 การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน คือ 1) หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีบทบาทในการจัดทำแผนงานและสนับสนุนทรัพยากร 2) ภาคประชาสังคมและผู้นำชุมชน ทำหน้าที่เป็นแกนนำในการเผยแพร่ความรู้และควบคุมการดำเนินงาน 3) ภาคเอกชน สนับสนุนในด้านทรัพยากร เช่น เทคโนโลยีและการจัดหางบประมาณ 1.3 การสร้างกลไกความร่วมมือที่เป็นทางการ จัดตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันแบบบูรณาการ ประกอบด้วยตัวแทนจากทุกภาคส่วนเพื่อกำกับดูแลการทำงานร่วมกัน

2. แนวทางการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าหมอกควันผ่านการชิงเผา การใช้เทคนิค “ชิงเผา” ซึ่งเป็นการเผาเชื้อเพลิงในพื้นที่ป่าอย่างมีการควบคุม เพื่อลดปริมาณเชื้อเพลิงที่สะสมอยู่ในป่า ถือเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพหากดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมมีดังนี้ 2.1 การวางแผนเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ ได้แก่ ใช้เทคโนโลยี GIS (ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์)

และการสำรวจพื้นที่ร่วมกับชุมชน เพื่อระบุจุดเสี่ยงไฟฟ้าและจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ซึ่งเผาจัดทำปฏิทินการชิงเผาที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากสภาพภูมิอากาศและช่วงเวลาที่เหมาะสม

2.2 การฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ชุมชน จัดเวิร์กช็อปการชิงเผาอย่างปลอดภัยให้กับกลุ่มอาสาสมัครและผู้นำชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ในการควบคุมการชิงเผา

2.3 การบังคับใช้กฎหมายและสร้างแรงจูงใจ มีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการชิงเผา เช่น กำหนดพื้นที่และเวลาที่อนุญาตให้ทำการชิงเผา สร้างแรงจูงใจ เช่น การมอบสิทธิประโยชน์หรือการสนับสนุนชุมชนที่มีการบริหารจัดการไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน จัดตั้งกลุ่มเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่พร้อมรายงานสถานการณ์แบบเรียลไทม์ผ่านแอปพลิเคชันหรือช่องทางดิจิทัล, ประเมินผลสัมฤทธิ์ของการชิงเผาทุกปี เพื่อวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย และปรับปรุงแผนการดำเนินงานในระยะยาว

3. กระบวนการและวิธีการสร้างความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน ควรมีการดำเนินการผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: การระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนผ่านการจัดประชุมเวทีสาธารณะ

ขั้นตอนที่ 2: การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ขั้นตอนที่ 3: การลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันภายใต้การกำกับดูแลและความร่วมมือของภาคีสาธารณะ

ขั้นตอนที่ 4: การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 5: การประเมินผลและปรับปรุงแผนงาน โดยให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการเสนอแนะ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าหมอกควัน ด้วยการชิงเผาของตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1) การประเมินความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 (S.D.=0.27) ซึ่งแสดงถึงระดับความคิดเห็นที่สูงในด้านความสำเร็จจากการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ด้วยการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่น ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาก่อนหน้านี้ที่ชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการความร่วมมือในระดับหลายภาคส่วน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ เช่น การควบคุมไฟฟ้าและหมอกควันได้มากขึ้น (Bodin & Crona, 2009; ดาวรุ่ง โสฬส และคณะ, 2566) ในเชิงทฤษฎีผลการศึกษานี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความยั่งยืนในโครงการต่าง ๆ โดยการใช้แนวคิดจากการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน (Common-Pool Resource Management) ของ Schuett, M. A., Selin, S. W., & Carr, D. S. (2001) ที่เสนอว่า การจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ จะประสบความสำเร็จได้เมื่อเกิดการร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

โดยเฉพาะในกรณีที่มีปัญหานั้น มีลักษณะข้ามพรมแดนหรือเป็นปัญหาสาธารณะที่ต้องการความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานรัฐต่าง ๆ การประสานความร่วมมือในกรณีนี้ สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่สำคัญ เช่น การบริหารจัดการที่ดี การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการจัดตั้งกลไกที่สามารถทำงานได้จริง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัย ที่เน้นความสำคัญของกระบวนการเหล่านี้ในการสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ งานวิจัยเหล่านี้ได้เน้นย้ำว่า การบูรณาการระหว่างภาครัฐและชุมชนท้องถิ่น สามารถส่งผลให้การแก้ไขปัญหาสาธารณะเกิดผลสำเร็จได้ โดยไม่เพียงแต่การใช้กฎหมาย แต่ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ สุดท้าย การบูรณาการความร่วมมือในกรณีนี้แสดงให้เห็นว่า ความสำเร็จในการจัดการปัญหาไฟป่าและหมอกควันไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากภาครัฐหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งเพียงลำพัง แต่ต้องมีการบูรณาการจากทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

2) จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือโดยใช้การถดถอยพหุคูณ พบว่า การบริหารจัดการการชิงเผา มีอิทธิพลสูงสุด ($Beta=0.31$) รองลงมาคือ มาตรการป้องกัน ($Beta=0.28$) และ ความร่วมมือของเครือข่าย ($Beta=0.25$) ในขณะที่ การบังคับใช้กฎหมาย มีอิทธิพลติดลบ ($Beta=-0.15$) โดยผลลัพธ์นี้อธิบายได้ 87% ของความแปรปรวนในการสร้างความร่วมมือ ($R^2=0.87$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเชิงรุก และการสร้างความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ ในบริบทของปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ผู้วิจัยชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการการชิงเผา มีบทบาทสำคัญสูงสุดในการส่งเสริมความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุ่นเรือน คำภิโล และสุริยจรัส เตชะตันมินสกุล (2568) ที่ระบุว่า การวางแผนเชิงรุก เช่น การใช้วิธี “การชิงเผา” เพื่อลดเชื้อเพลิงสะสมในพื้นที่เสี่ยง เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการเกิดไฟป่าขนาดใหญ่ นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีเชิงพื้นที่ เช่น GIS (Geographic Information Systems) ในการสำรวจและวางแผนพื้นที่ชิงเผา ยังช่วยเพิ่มความแม่นยำและประสิทธิภาพในการจัดการเชื้อเพลิงให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสภาพอากาศในท้องถิ่น และสำหรับมาตรการป้องกัน ที่ได้คะแนนเป็นลำดับรองลงมาสะท้อนให้เห็นว่า การวางระบบป้องกันล่วงหน้า เช่น การฝึกอบรมชุมชน และการให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยจากไฟป่า เป็นปัจจัยที่สร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินิจ ฝาเจริญ และคณะ (2567) เน้นย้ำว่า การป้องกันไฟป่าที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากชุมชน โดยเฉพาะการให้ความรู้และการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมไฟ ซึ่งจะช่วยลดโอกาสการเกิดไฟป่าได้อย่างยั่งยืน และปัจจัยด้านความร่วมมือของเครือข่ายที่พบว่า มีผลเชิงบวกต่อการสร้างความร่วมมือ เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Nalikan, M., & Rozikin, M. (2025) เรื่องการสร้างทุนทางสังคม (Social Capital) ที่ระบุว่า เครือข่ายความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน เป็นหัวใจสำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะช่วยเพิ่มการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นในทางกลับกัน ผลการศึกษาพบว่า การบังคับใช้กฎหมายมีอิทธิพลเชิงลบ ต่อการสร้างความร่วมมือ ซึ่งอาจสะท้อนถึงปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดเกินไปหรือขาดการบูรณาการกับชุมชน ดังงานวิจัยของ Headley, A. M., &

Kalesnikaite, V. (2025) ระบุว่า การใช้กฎหมายโดยไม่คำนึงถึงบริบทของชุมชน อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและลดทอนความร่วมมือ เนื่องจากประชาชนมองว่า เป็นการควบคุมจากภายนอกที่ขาดความยืดหยุ่นและความเข้าใจในวิถีชีวิตท้องถิ่น ด้วยผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดการเชิงรุกผ่านการชิงเผา มาตรการป้องกัน และการสร้างความร่วมมือจากเครือข่ายต่าง ๆ มีความสำคัญในการบูรณาการความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ขณะที่การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เหมาะสม อาจเป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือในพื้นที่ การสร้างความสมดุลระหว่างการใช้มาตรการป้องกันและการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการสร้างความร่วมมือแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

3) แนวทางที่เหมาะสมกระบวนการสร้างความร่วมมือ ในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ในพื้นที่ตำบลสบเตี๊ยะ มีความครอบคลุมและประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ได้แก่ การบูรณาการความร่วมมือ การใช้เทคนิคชิงเผาและการสร้างความร่วมมืออย่างยั่งยืนด้วยผู้วิจัยชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และชุมชน ผลการศึกษาเน้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การกำหนดบทบาทอย่างชัดเจน และการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมช่วยสร้างกรอบการทำงานที่เอื้อต่อความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ Bizzo, E., & Michener, G. (2025) ที่กล่าวถึง Collaborative Governance ว่าการบูรณาการความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีการสื่อสารที่โปร่งใส บทบาทและความรับผิดชอบถูกกำหนดอย่างชัดเจน อีกทั้งการสร้างกลไกการทำงานร่วมกัน เช่น คณะกรรมการมีส่วนร่วมเพิ่มความไว้วางใจและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น ยังมีการใช้เทคนิค “ชิงเผา” โดยการใช้ GIS และการฝึกอบรม ผลการวิจัยเน้นการใช้เทคโนโลยี GIS เพื่อระบุพื้นที่เสี่ยงไฟป่า และการฝึกอบรมการชิงเผาอย่างปลอดภัยควบคู่กับมาตรการจูงใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Kelp, et al. (2025) ที่กล่าวถึง Controlled Burning ว่าเป็นวิธีการจัดการเชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยลดความรุนแรงของไฟป่าได้ หากมีการดำเนินการอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะเมื่อใช้เทคโนโลยี GIS เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่และจัดทำแผนการชิงเผา นอกจากนี้ งานวิจัยของอู๋เรื่อน คำภีโร และสุริยจรัส เตชะตันมินสกุล (2568) ยืนยันว่า การฝึกอบรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในเทคนิคการชิงเผาจะช่วยสร้างความเข้าใจ ลดความขัดแย้ง และเพิ่มความปลอดภัยในการปฏิบัติการ และกระบวนการสร้างความร่วมมืออย่างยั่งยืน การสร้างความยั่งยืนผ่านการระดมความคิดเห็น การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และการประเมินผลการดำเนินงาน เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Humayun, et al. (2025) ที่กล่าวถึง Sustainable Participation Framework ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ ไปจนถึงการประเมินผล นอกจากนี้งานวิจัยของ Reed, M. S. (2008) ยังระบุว่า การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่มีการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ช่วยให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมกัน และเพิ่มความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ผลการศึกษานี้ผู้วิจัยแสดงให้เห็นว่า ความสำเร็จของกระบวนการสร้างความร่วมมือ ขึ้นอยู่กับกระบวนการบูรณาการภาคส่วนต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีและเทคนิคที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม

อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การนำแนวทางเหล่านี้ไปปรับใช้ในพื้นที่อื่น ๆ อาจช่วยแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกรณีศึกษาที่สำคัญในการเข้าใจวิธีการที่ภาคีต่าง ๆ รวมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม สามารถร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายมิติ โดยการใช้การชิงเผาเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการควบคุมไฟฟ้าและหมอกควัน จากการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินการ พบว่าโครงการนี้ประสบความสำเร็จในระดับสูงจากปัจจัยหลัก ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยบริบทของโครงการ: การสนับสนุนจากบริบทและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือวัฒนธรรมการร่วมมือที่ดีในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
2. ปัจจัยนำเข้าของโครงการ: ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น งบประมาณและบุคลากรที่มีความเหมาะสมและเพียงพอ ทำให้สามารถดำเนินโครงการได้อย่างราบรื่น
3. ปัจจัยกระบวนการของโครงการ: กระบวนการที่โปร่งใสและมีการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความรับผิดชอบร่วมกัน
4. ปัจจัยผลผลิตของโครงการ: ผลลัพธ์ที่มีความพึงพอใจจากการลดปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในพื้นที่ ทำให้โครงการได้รับการสนับสนุนต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่ ที่สามารถสังเคราะห์จากงานวิจัยนี้คือ การสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในกรณีที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่น ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยการประสานทรัพยากรและกระบวนการทำงานที่มีความชัดเจน การให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจร่วมกันในระดับท้องถิ่น และการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการปัญหา

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปจากผลการศึกษาพบว่า 1) การประเมินความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จจากการบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งบ่งชี้ว่า การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนได้ผลดีในการแก้ไขปัญหา 2) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือโดยใช้การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดในการผลักดันความร่วมมือคือ การบริหารจัดการการชิงเผา ($Beta=0.31$) รองลงมาคือ มาตรการป้องกัน ($Beta=0.28$) และความร่วมมือจากเครือข่าย ($Beta=0.25$) ขณะที่การบังคับใช้กฎหมายมีอิทธิพลติดลบ ($Beta=-0.15$) โดยค่า $R^2=0.87$

อธิบายได้ว่า 87% ของความสำเร็จในการสร้างความร่วมมือสามารถอธิบายได้จากปัจจัยเหล่านี้ 3) กระบวนการสร้างความร่วมมือที่สำคัญประกอบด้วย 1. การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และชุมชน ผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การกำหนดบทบาทที่ชัดเจน และการจัดตั้งคณะกรรมการ 2. การใช้เทคนิค “ชิงเผา” โดยการนำ GIS มาช่วยสำรวจพื้นที่เสี่ยง ร่วมกับการฝึกอบรมการชิงเผาอย่างปลอดภัย และการใช้กฎหมายควบคู่กับมาตรการจูงใจ 3. การสร้างความร่วมมืออย่างยั่งยืนผ่านการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การศึกษาครั้งนี้ นำไปสู่ข้อเสนอแนะที่มีความสำคัญในเชิงวิชาการและการพัฒนาพื้นที่ศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ข้อเสนอเชิงนโยบาย ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอสำหรับการวิจัยในอนาคต ดังนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหา: ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยการสร้างโครงสร้างการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างภาครัฐ ชุมชน ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดีและรวดเร็ว ในการตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

1.2 พัฒนาและเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการจัดการไฟป่า: นโยบายควรเน้นการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันและการจัดการไฟป่า เพื่อสร้างความตระหนักรู้ และความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น GIS และการสำรวจพื้นที่ร่วมกับชุมชน

1.3 ปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมาย: ควรมีการปรับปรุงนโยบายการบังคับใช้กฎหมาย ให้ความเข้มงวดมากขึ้น โดยต้องพิจารณาการใช้มาตรการจูงใจควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนและภาคีที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ

2.1 การสร้างคณะกรรมการร่วมที่ชัดเจน: ควรก่อตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานร่วมกัน โดยคณะกรรมการต้องมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และต้องมีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ใช้เทคนิคการชิงเผาอย่างปลอดภัย: ควรพัฒนาและนำเทคโนโลยี GIS มาช่วยในการระบุพื้นที่เสี่ยงและวางแผนการชิงเผาอย่างปลอดภัย โดยให้การฝึกอบรมแก่ชุมชนในด้านเทคนิคการชิงเผา

2.3 การจัดการประชุมระดมความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ: การจัดประชุมหรือเวทีสนทนากลุ่มอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการปรับปรุงแผนงานและดำเนินการร่วมกันอย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอสำหรับการวิจัยในอนาคต

3.1 ศึกษาแนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีใหม่ในการจัดการไฟฟ้า: ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น เทคโนโลยีที่สามารถตรวจจับไฟฟ้าได้เร็วขึ้นในเชิงป้องกัน

3.2 ศึกษาผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจจากการบูรณาการการจัดการไฟฟ้า: การวิจัยในอนาคตควรศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจจากการดำเนินการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เพื่อให้สามารถประเมินผลได้อย่างครบถ้วน

3.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความร่วมมือในระยะยาว: ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนในระยะยาว เพื่อให้สามารถหาวิธีการเสริมสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ดาวรุ่ง โสฬส, ประเสริฐ ปอนถิ่น และอภิรมย์ สีตาคำ. (2566). การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาครัฐและประชาชนในการป้องกันและ แก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย, 4(1), 65-78.
- นิวัฒน์ ประระมา, วิภา นิลวงค์, กอบलग อารีศรีสม, รกัสสรณ์ คงจนจอรอนันต์ และภาวิณี อารีศรีสม. (2567). กลยุทธ์การบริหารงานการบริการสาธารณะแบบพหุภาคีของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง. วารสารภูมิเนเวศพัฒนาอย่างยั่งยืน, 5(2), 52-64.
- พจนา พิษิตปัจจา. (2557). การแก้ไขปัญหาไฟฟ้าหมอกควันของหมู่บ้านแม่เตี้ยะใต้ ตำบลสบเตี้ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย, 6(3), 57-75.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2567). ทฤษฎีการพัฒนาฟื้นฟูป่าไม้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2568. เข้าถึงได้จาก <https://www.chaipat.or.th/concept-and-theory-development/theory-developed-forest-restoration.html>
- วินิจ ฉาเจริญ, สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล และนนท์ น้ำประทานสุข. (2567). ยุทธศาสตร์การจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันแบบบูรณาการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่อำเภอแม่ก้อย จังหวัดเชียงใหม่. (รายงานการวิจัย). วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์. (2563). รู้ยัง? สาเหตุและผลกระทบจากหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือ. สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2568. เข้าถึงได้จาก <https://erdi.cmu.ac.th/​:contentReference>
- อุ้นเรือน คำภีโร และสุริยจรัส เตชะตันมินสกุล. (2568). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟฟ้าด้วยการชิงเผา

ของตำบลทุ่งปี่ อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย, 6(1), 69–83.

- Agrawal, A., & Gibson, C. C. (1999). Environments and development: The significance of local knowledge in conservation. In *Conservation and development: Case studies from the field* (pp. 154–178). Routledge.
- Ansell, C., & Gash, A. (2008). Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543-571.
- Bizzo, E., & Michener, G. (2025). Compensatory collaborative governance: filling pandemic transparency gaps in Brazil and the United States. *Public Management Review*, 27(1), 109-134.
- Bodin, Ö., & Crona, B. I. (2009). The role of social networks in natural resource governance: What relational patterns make a difference? *Global Environmental Change*, 19(3), 366–374.
- Bryson, J. M., Crosby, B. C. & Stone, M. M. (2006). The design and implementation of cross-sector collaborations: Propositions from the literature. *Public Administration Review*, 66(6), 44-55.
- Chiang Mai PAO. (2024). ประชุมคณะกรรมการศูนย์บัญชาการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันจังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2568. เข้าถึงได้จาก <https://www.chiangmaipao.go.th>
- Convention on Biological Diversity. (2016). Thailand's biodiversity profile. 23 September 2025. Retrieved from <https://www.cbd.int/countries/profile/default.shtml?country=th>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). (2011). The state of the world's forests 2011: Enhancing the socioeconomic benefits of forests. FAO. 23 September 2025. Retrieved from <http://www.fao.org/3/i2000e/i2000e.pdf>
- Headley, A. M., & Kalesnikaite, V. (2025). Exploring the limits of collaboration and the fragility of its outcomes: The case of community policing. *Public Administration Review*, 85(2), 326-348.
- Humayun, H., Ghazali, M., & Malik, M. N. (2025). Is sustained participation a myth in crowdsourcing? A review. *European Journal of Innovation Management*, 28(2), 511-559.

- Kelp, M., Burke, M., Qiu, M., Higuera-Mendieta, I., Liu, T., & Diffenbaugh, N. S. (2025). Effect of recent prescribed burning and land management on wildfire burn severity and smoke emissions in the western United States. *AGU Advances*, 6(3), e2025AV001682.
- Lebel, L., Anderies, J. M., Campbell, B., Folke, C., Hatfield-Dodds, S., Hughes, T. P., & Wilson, J. (2006). Governance and the capacity to manage resilience in regional social-ecological systems. *Ecology and society*, 11(1), 19.
- Nalikan, M., & Rozikin, M. (2025). Community Empowerment in Rural Areas Based on Social Capital in Lamongan Regency: A Holistic and Collaborative Approach. *Journal of Ecohumanism*, 4(1), 3811-3820.
- Ostrom, E. (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. Cambridge University Press.
- Pretty, J. (2003). Social capital and the collective management of resources. *Science*, 302(5652), 1912–1914.
- Reed, M. S. (2008). Stakeholder participation for environmental management: a literature review. *Biological conservation*, 141(10), 2417-2431.
- Rego, A., Owens, B., Yam, K. C., Bluhm, D., Cunha, M. P., Silard, A., & Liu, W. (2018). Leader humility and team performance: Exploring the mechanisms of team psychological safety, team learning, and collective efficacy. *Journal of Applied Psychology*, 103(9), 1065–1077.
- Ryan, R. L., LaLiberte, A., & Kent, D. L. (2013). Community-based natural resource management: A synthesis of the literature. *Environmental Management*, 51(2), 241-253.
- Schuett, M. A., Selin, S. W., & Carr, D. S. (2001). Making it work: Keys to successful collaboration in natural resource management. *Environmental Management*, 27, 587-593.